

NACRT PRIJEDLOGA ODLUKE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U OPERACIJI POTPORE MIRU „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“

I. USTAVNA OSNOVA

Na temelju članka 7. stavka 5. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/2010 – pročišćeni tekst) pokreće se postupak za donošenje Odluke o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u operaciji potpore miru „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ – u daljnjem tekstu Odluka.

II. OCJENA DOSADAŠNJEG STANJA

U sklopu sveobuhvatnog pristupa Europske unije u suzbijanju piratstva, Vijeće Europske unije je u prosincu 2008. pokrenulo prvu pomorsku operaciju u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike pod nazivom „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ (u daljnjem tekstu ATALANTA).

Cilj operacije ATALANTA je borba protiv piratstva i povećanje sigurnosti plovidbe uz Rog Afrike i u većem dijelu Indijskog oceana kuda prolaze glavni svjetski trgovinski putovi. Operativno zapovjedništvo nalazi se u Northwoodu, a trenutačni operativni zapovjednik snaga je kontraadmiral Bob Tarrant.

U skladu s mandatom Vijeća sigurnosti UN-a, zadaće operacije ATALANTA su:

- 1) odvratanje, sprječavanje i suzbijanje piratstva i oružane pljačke uz obale Somalije
- 2) zaštita brodova Svjetskog programa za hranu (*World Food Programme, WFP*) koji dostavljaju humanitarnu pomoć, kao i zaštita brodova AMISOM-a (*Misija Afričke unije u Somaliji*)
- 3) zaštita osjetljivih (trgovačkih) brodova uz obale Somalije.

Stalno se u području operacije ATALANTA nalaze ratni brodovi država članica Europske unije. Također, u području operacije nalaze se i zrakoplovi država članica koji vrše nadzor maritimnog prostora u skladu s mandatom operacije ATALANTA.

Operacija ATALANTA dio je sveobuhvatnog pristupa Europske unije za Rog Afrike. Politički ciljevi Europske unije su ne samo sprječavanje i odvratanje pirata od prekida globalne pomorske trgovine, nego i doprinos održivom i dugoročnom rješenju u suzbijanju piratstva kroz izgradnju kapaciteta i sposobnosti država u regiji, uključujući i Somalije, kako bi uspješno preuzele odgovornost za borbu protiv piratstva.

S tim ciljem je Europska unija pokrenula 2010. godine obučnu misiju za somalijske sigurnosne snage (*EUTM Somalia*) te u srpnju 2012. godine misiju jačanja i izgradnje pomorskih sposobnosti Somalije, Džibutija, Sejšela, Kenije i Tanzanije (*EUCAP Nestor*).

Odlukom Vijeća Europske unije od 23. ožujka 2012. (Council Decision 2012/174/CFSP) mandat operacije je produljen do prosinca 2014. Istovremeno je tom Odlukom prošireno područje operacije na zračni prostor iznad Somalije i unutarnje vode što omogućuje poduzimanje akcija na moru, kao i uništavanje piratskih uporišta (logističkih kampova) na kopnu (*Pirates Logistical Dumps – PLD*) uz suglasnost somalijskih vlasti. U prosincu 2011. odobren je koncept autonomnih zaštitarskih timova za obranu brodova (*Autonomous Vessel Protection Detachments – AVPD*) te se vremenom dokazao kao uspješan mehanizam za odvratanje piratskih napada prema brodovima WFP-a i AMISOM-a. Uvođenjem AVPD timova značajno se povećala učinkovitost operacije, a također je otvoren prostor državama koje ne raspolažu odgovarajućim brodovima ili zrakoplovima da značajnije pridonese operaciji sa snagama i sposobnostima od kritičnog značaja. Postoji mogućnost slanja u područje operacije VPD timova (*Vessel Protection Detachment*) koji su, za razliku od AVPD timova koji se nalaze na trgovačkim brodovima, smješteni na ratnim brodovima.

Tijekom 2013. godine statistički podaci bilježe taktičke uspjehe operacije ATALANTA odnosno smanjenje broja uspješnih piratskih napada što je rezultat toga što trgovački brodovi primjenjuju preporuke Međunarodne pomorske organizacije (IMO), tzv. *best management practice*; aktivnosti snaga su postale robusnije, poput primjerice angažmana prvih autonomnih zaštitarskih timova za obranu (AVPD) na brodovima uz Rog Afrike; angažiranja privatnih sigurnosnih tvrtki za zaštitu trgovačkih brodova privatnog sektora te spremnosti somalijskih vlasti i lokalnih vlasti u pokrajinama na djelovanje protiv pirata.

Dodatno se učinak vojnog djelovanja povećao kroz napade na piratski model poslovanja – praćenje financijskih tokova, uništavanje opreme, identificiranje vođa piratstva i blokadu njihovih računa. U odnosu na 2012. godinu, ukupan broj piratskih napada kao i broj brodova koje su pirati uspjeli oteti znatno je smanjen te 2013. godine nije zabilježen uspješan piratski napad, što je značajan uspjeh za operaciju.

No unatoč taktičkim i operativnim uspjesima operacije ATALANTA, prerano je za tvrdnje da je ovo početak kraja piratstva jer je fokus Europske unije do sada bio na simptomima, a manje na uzrocima piratstva (loša vladavina, nesigurnost i nedostatak provedbe zakona na kopnu, nedostatak alternativnih izvora zarade i života za mlade).

Usporedno s operacijom ATALANTA, a u cilju potpore jačanja tadašnje Prijelazne federalne vlade Somalije i njezinih institucija, Vijeće EU-a je 4. veljače 2010. usvojilo odluku o vojnoj misiji obuke pripadnika somalijskih snaga sigurnosti. Misija pod nazivom EUTM Somalija (*EU Training Mission Somalia*) pokrenuta je 7. travnja 2010. u okviru sveobuhvatnog pristupa EU-a prema Somaliji.

Misija uključuje angažman do maksimalno 125 stručnjaka sa zadaćom obuke i osposobljavanja pripadnika somalijskih snaga sigurnosti. Obuka se za sada odvija u Ugandi iz sigurnosnih razloga.

U pogledu operativnih aspekata misije obuke somalijskih snaga sigurnosti riječ je o uspješnoj misiji, u okviru koje je dosad obučeno više od 3000 pripadnika koji su uspješno integrirani u somalijske snage sigurnosti te čine jezgru tri brigade somalijske vojske.

Vijeće EU-a je 22. siječnja 2013. usvojilo novu odluku kojom se izmijenio i produljio mandat EUTM Somalija na još dvije godine (ožujak 2015.). Revidiranim Konceptom upravljanja krizom (*Crisis Management Concept, CMC*) predviđeno je preseljenje misije iz Ugande u Somaliju (Mogadišu) do kraja 2013. godine na temelju analize i procjene sigurnosnih rizika te procjene troškova preseljenja. Revidiranim konceptom također je predviđeno pomicanje fokusa misije s obuke somalijskih sigurnosnih snaga na područje reforme sigurnosnog sektora te su definirane četiri glavne zadaće: strateško savjetovanje Ministarstva obrane i Glavnog stožera, potpora i savjetovanje o reformi sigurnosnog sektora, potpora u mentoriranju i obuci u Mogadishuu te pružanje specijalističke obuke u Ugandi. Potkraj kolovoza 2013. završio je peti krug obuke pripadnika somalijskih oružanih snaga iz specijaliziranih sposobnosti – zapovijedanje satnijom, specijalisti na poslovima u vojnoj policiji te civilno-vojna suradnja (CIMIC). Cilj obuke je obučiti dijelove somalijskih oružanih snaga s navedenim specijaliziranim sposobnostima, kako bi u kasnijoj fazi mogli pridonijeti reformi sigurnosnog sektora u Somaliji. Za sada je iz područja CIMIC-a obučeno 35 pripadnika somalijskih oružanih snaga, iz područja vojne policije 61 pripadnik te iz područja zapovijedanja satnijom 25 pripadnika. Pripadnici su također dobili i obuku iz ljudskih prava, međunarodnog humanitarnog prava, spolnoj/rodnoj osviještenosti te spašavanju u borbi.

Visoka predstavница za vanjsko djelovanje i sigurnosnu politiku Catherine Ashton objavila je potkraj srpnja 2012. Akcijski plan Europske unije za borbu protiv piratstva uz Rog Afrike i u zapadnom Indijskom oceanu koji dopunjava Strategiju za Rog Afrike (usvojenu 14. studenog 2011.). Akcijski plan je usmjeren na borbu protiv piratstva u partnerstvu s državama regije i ostalim partnerima koji djeluju u tom području.

Europska unija želi osigurati veću učinkovitost i vidljivost te utjecati ne samo na simptome već i na uzroke piratstva.

U tom smislu Europska unija je pokrenula još jednu misiju – EUCAP Nestor. EUCAP Nestor je civilna misija izgradnje regionalnih pomorskih sposobnosti na Rogu Afrike (Somalija, Džibuti, Sejšeli, Kenija i Tanzanija) u kojoj je prisutna vojna ekspertiza. Misija je odobrena 2011. godine, a službeno je počela s djelovanjem 16. lipnja 2012.

Tri su komponente misije:

1. jačanje pomorskih sposobnosti Džibutija, Kenije, Sejšela i (kasnije) Tanzanije
2. reforma pravosuđa i policije u Somaliji
3. jačanje pravnog okvira za borbu protiv piratstva u regiji.

Zajedno EUCAP Nestor, EUNAVFOR Somalija ATALANTA i EUTM Somalija čine usklađeni integrirani ZSOP paket u cilju podrške EU-a Strateškom okviru za Rog Afrike.

Politički ciljevi Europske unije odnose se na poduzimanje ciljanih aktivnosti u okviru aktualnih međunarodnih napora: sprječavanje i odvratanje pirata od ometanja globalne pomorske trgovine te sudjelovanje u izgradnji regionalnih pomorskih kapaciteta omogućujući time državama u regiji da nadziru svoje teritorijalne i ekskluzivne gospodarske zone kroz učinkovito pomorsko upravljanje. Na taj se način stvaraju preduvjeti da države same preuzmu odgovornost u borbi protiv piratstva.

Europska unija podržava i druge programe za borbu protiv piratstva, kao što su regionalni program za pomorsku sigurnost (*MASE*) koja se bavi problemima piratstva na kopnu, program za zaštitu kritičnih pomorskih putova koji ima za cilj jačanje pomorskog nadzora i MARSIC program koji se bavi poboljšanjem razmjene informacija.

Europska unija je pokrenula i široku paletu programa koji se odnose na procesuiranje, suđenje i pritvaranje osumnjičenih za piratstvo. Dodatno, Europska unija potpisala je sporazume o transferu osumnjičenih za piratstvo s državama u regiji - Sejšeli (2009), Mauricijus (2011) te su u tijeku pregovori s Tanzanijom. Transferi u Keniju mogući su od slučaja do slučaja.

III. RAZLOZI I CILJEVI DONOŠENJA ODLUKE

Sudjelovanje u operacijama potpore miru najkonkretniji je doprinos jačanju stabilnosti i sigurnosti u svijetu. Nastavak sudjelovanja u operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalija – ATALANTA" u skladu je s namjerom Republike Hrvatske da pridonese razvoju operativnih sposobnosti Europske unije za djelovanje u zajedničkim operacijama razoružanja, humanitarnim zadaćama i zadaćama spašavanja, zadaćama vojnog savjetovanja i pomoći, prevenciji sukoba i mirovnim zadaćama, zadaćama borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući stvaranje mira i upravljanje postkonfliktnim situacijama.

Sudjelovanjem u operaciji ATALANTA Republika Hrvatska pridonosi sposobnostima Europske unije za upravljanje krizama, no ujedno Republika Hrvatska potvrđuje i svoju vlastitu pomorsku tradiciju i identitet te interes koji ima u očuvanju plovnosti i sigurnosti trgovačkih putova kao pomorska zemlja.

Republika Hrvatska profilira se kao pouzdani partner koji može odgovoriti većim sigurnosnim izazovima i osnažuje politički i vojni kredibilitet Republike Hrvatske kao nove članice Europske unije.

Imajući u vidu da u operaciji Europske unije sudjeluju brodovi zemalja članica (i NATO-a), sudjelovanje pripadnika Hrvatske ratne mornarice korisno je i s aspekta stjecanja praktičnih znanja i iskustava kako u izvršavanju brodskih dužnosti tako i u stožernom radu. Isto tako, angažmanom u ovoj operaciji Republika Hrvatska dokazuje svoju spremnost za aktivan doprinos jednom od dugoročnih ciljeva Zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, a to je potpora miru i sigurnosti na području Afrike.

Odlukom od 3. travnja 2009. (Narodne novine, br. 45/2009) odobreno je sudjelovanje do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2009. godini.

Odlukom od 11. prosinca 2009. (Narodne novine, br. 152/2009) odobreno je sudjelovanje do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2010. godini.

Odlukom od 10. prosinca 2010. (Narodne novine, br. 141/2010) odobreno je sudjelovanje do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2011. i 2012. godini.

Odlukom od 7. prosinca 2012. (Narodne novine, br. 138/2012) odobreno je sudjelovanje do 20 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalija - ATALANTA" u 2013. godini.

Na temelju prethodno navedenih odluka Oružane snage Republike Hrvatske više od četiri godine sudjeluju u operaciji ATALANTA. U operaciji je do sada sudjelovalo ukupno 19 časnika Oružanih snaga. Po sastavnicama, devet časnika je bilo raspoređeno u operativno zapovjedništvo, devet časnika je bilo raspoređeno na brodove i jedan časnik je bio raspoređen u mornaričku logističku bazu u Džibutiju. Među raspoređenima bila je i jedna časnica. Aktualna rotacija obavljena je u kolovozu 2013. godine.

Uzimajući u obzir članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, kao i navedene razloge dosadašnjeg sudjelovanja u operaciji ATALANTA te u potpunosti uvažavajući strateške vanjskopolitičke ciljeve Europske unije u borbi protiv piratstva uz Rog Afrike te u vodama Indijskog oceana, ali i pokretanje novih komplementarnih misija koje imaju za cilj jačanje i izgradnju vojnih i civilnih kapaciteta i sposobnosti država u regiji pogođenih posljedicama piratskih aktivnosti, predlažemo da Republika Hrvatska snažnije podupre nastojanja i angažman Europske unije u operaciji ATALANTA te poveća mogućnost sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske s dosadašnjih do 20 na do 25 u 2014. godini. Time bi se stvorio okvir kojim bi Republika Hrvatska, uz zadržavanje angažmana u operativnom zapovjedništvu u Northwoodu te na ratnim brodovima partnerskih europskih zemalja, u operaciju Atalanta mogla uputiti prvi put i jedan autonomni tim za zaštitu brodova (AVPD tim) koji bi bio ukrcan na trgovački brod Svjetskog programa za hranu (*World Food Programme, WFP*) te tako pridonosio zaštiti od piratskih napada.

Donošenje Odluke kojom bi se osigurao okvir za eventualno povećanje broja pripadnika Oružanih snaga u operaciji ATALANTA osiguralo bi kontinuitet vidljivosti angažmana Republike Hrvatske u okviru operacije u skladu s naporima i angažmanom Europske unije u borbi protiv piratstva te dalo dodatan kredibilitet u profiliranju Republike Hrvatske kao pouzdanog partnera koji želi pridonijeti jačanju i izgradnji sposobnosti Europske unije za upravljanje krizama.

IV. POTREBNA FINANCIJSKA SREDSTVA

Financijska sredstva za provedbu ove Odluke bit će osigurana u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2014. godinu na razdjelu Ministarstva obrane u skladu s predviđenim projekcijama Financijskoga plana Ministarstva obrane za 2014. godinu.

V. KONAČNI PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U OPERACIJI POTPORE MIRU „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“

N A C R T

Na temelju članka 54. stavka 2. Zakona o obrani (Narodne novine, broj 73/2013), na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske, Hrvatski sabor na sjednici održanoj _____ 2013. donio je

O D L U K U

O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U OPERACIJI POTPORE MIRU „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“

I.

U operaciju potpore miru „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ u 2014. godini upućuje se do 25 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

II.

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da izvijesti Hrvatski sabor o provedbi točke I. ove Odluke do 31. ožujka 2015.

III.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

HRVATSKI SABOR

**Predsjednik Hrvatskoga sabora
Josip Leko**

KLASA:
Zagreb

O B R A Z L O Ž E N J E

U točki I. određuje se da Hrvatski sabor donosi odluku o sudjelovanju Oružanih snaga Republike Hrvatske u operaciji potpore miru „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“. Pravni temelj za donošenje odluke Hrvatskog sabora je članak 7. stavak 5. Ustava Republike Hrvatske, koji propisuje da Oružane snage Republike Hrvatske mogu prijeći njezine granice ili djelovati preko njezinih granica na temelju Odluke Hrvatskog sabora, koju predlaže Vlada Republike Hrvatske, uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske. Zakon o obrani (Narodne novine, br. 73/2013) u članku 54. stavku 2. na istovjetan način uređuje ovo područje. U operaciju potpore miru „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ upućuje se u 2014. godini do 25 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

U točki II. obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da izvijesti Hrvatski sabor o provedbi odluke o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u operaciji potpore miru „EU NAVFOR Somalija – ATALANTA“ do 31. ožujka 2015. godine.

U točki III. utvrđuje se dan stupanja na snagu Odluke Hrvatskoga sabora.